

Консультації

Консультація «Значення казок у житті людини»

У кожної людини є своя перша та найулюбленіша казка. Казка, яку ми проносимо в своєму серці через все життя. І у кожного вона різна. А чому? В чому тут глибинний сенс?

В кожній прочитаній нами казці, можна знайти, як і повний перелік людських проблем, так і шляхи та способи їх вирішення.

Підсвідомий вибір казки відображає проблематику особистісних моментів в житті людини, їх прагнень та переконань.

Відомий американський психолог Ерік Берн ще в середині ХХ століття доводив, що за допомогою казок можливо навіть запрограмувати майбутнє дитини.

Казки не такі прості, якими здаються на перший погляд - вони схожі на багат шаровий пиріг. В дитинстві ми бачимо перший шар, він є самим зрозумілим, а з віком нам відкривається більш глибинний сенс вкладеного задуму в казку. І чим коротша казка, тим більший вона має обсяг вкладеної в неї інформації. А в такому разі казки не менш потрібні батькам, ніж їх дітям.

Як приклад – пропоную розібрати казку «Колобок». Всі, ви, добре пам'ятаєте, як колобок тікає з дому, щоб побачити світ. Безумовно, що він має великий потяг до пригод. За характерологічними ознаками він є енергійним, комунікабельним, досить активним, рухливим, жвавим, має добру вдачу та безмежне бажання отримати нові знання у сфері «Я у світі» та пізнати щось цікаве, невідоме. Тип темпераменту, - швидше, сангвінік.

На шляху до незвіданих пригод він зустрічає декілька персонажів, котрі стають йому на заваді. Але Колобок уміє домовлятися з кожним – навіть самого негативного героя із казки зміг переконати відпустити його. З часом, вже будучи впевненому в собі, як сформована особистість, мандрівник втрачає пильність, його самовпевненість, зухвалість пригнічує такі психологічні процеси, як уважність та спостережливість – і, його за допомогою обману з'їдає Лисиця.

Даний сюжет казки зустрічається у казках багатьох народів світу. Він є повчальним, бо несе в собі мудрість народу, що передається в поколіннях від пращурів до прийдешніх нащадків.

Але, які уроки можна з цієї казки винести та чого навчити дитину, розповідаючи її:

1) Не втрачати почуття самоконтролю. Завжди можна знайти вихід із ситуації та протистояти тому, хто ображає: покликати на допомогу друзів, проявити хитрість. Адже Колобка міг би ще з'їсти Заєць, якби наш герой не схитрував: «Давай, я тобі пісеньку заспіваю!» Чи все ж таки, просто втекти, - так і чинив кожен раз Колобок, доспівуючи пісеньку.

2) Не довіряти першому зустрічному. В житті зустрічаються різні люди, як і доброзичливі, так і навпаки. На всякий випадок, завжди потрібно бути на по готові, адже не завжди не хороші люди прямо та відверто дають зрозуміти : « Я тебе з'їм!» Більшість, у відношенні до вас, можуть вчинити, як хитра Лисичка, приспавши вашу пильність лестощами та майстерно

зіграною добротою; тому, тут варто бути дуже обережним, щоб розгадати наміри таких людей.

3) Вибирати правильний шлях у житті. Про це варто з дитиною говорити в самому кінці. Адже Колобок був спечений з відповідною метою, Дідусь та Бабуся покладали на нього свої надії, а наш неслухняний герой зіпсував життя і собі і їм. У кожної людини є свої здібності, це є ознакою

призначення кожного в цьому світі. Згідно даних ознак та поклику душі - люди, як правило стараються обирати собі професію, вид діяльності, заняття. І безумовно, зробивши правильний вибір професії - людина зможе реалізувати свої таланти в житті, а своїми успіхами приносити велику користь собі, рідним та суспільству, і отримати від своєї професійної діяльності ще й задоволення. Самоствердитися.

Як підсумок:

☞ **Не спішіть відмовляти.** Коли вас просять «поскребти по засікам», а ви знаєте, що там нічого немає,- все одно поскребіть. Бабусі вистачило борошна на Колобка...

☞ **Не залишайте дітей без нагляду.** Адже Колобок - не хто інший, як малюк, котрий, як тільки Бабуся відвернулась, зістрибнув з підвіконня і помандрував до лісу!

☞ **Не забувайте про своє дитинство.** Чому головний герой казки так нерозважливо зважився на пригоди? Напевно тому, що йому стало одному досить сумно лежати на підвіконні. Тому, не варто поспішати сварити дитину за неслухняність, а краще згадайте, як самі бажали колись в дитинстві відчутися себе «дорослим та самостійним», промовляючи, на бажання мами допомогти: «Я сам!»

Рекомендації

☞ **Не намагайтеся замінити читання казки на перегляд мультфільмів.** Навіть при великій зайнятості знайдіть час для читання в

колі сім'ї чи перед сном. 15 хвилин на день - це небагато для живого, емоційного відображення казки вами для вашої дитини, але це є дуже важливим для психологічного її розвитку.

☞ **Перед тим, як читати незнайому казку сину чи донечці, швиденько пробіжіть її очима.** В сучасних інтерпретаціях можна зустріти, наприклад: «... і розірвав його на тисячу дрібних кусочків». Це вже занадто. Тому, в такому випадку можна замінити дану казку на іншу, чи деякі дії головних героїв замінити на більш м'якші, що не відображають проявів агресії

та різних негативізмів, бо в дитини може формуватися думка, що лише зла та

жорстока людина може бути сильною та розумною.

☞ **Не варто читати сумні казки дитині на ніч.** Бо не тяжко буде уявити, що дитині може наснитися після такої казки.

☞ **Діти мають знати та усвідомлювати, що в житті є, крім «зовнішньої», «внутрішня» сторона (основний виховний зміст казки).** Поговоріть про це з дитиною, але ненав'язливо, обережно вибираючи момент. Виключно в пізнавальних цілях, підвівши дитину до того, як правильно вона має чинити в подібних ситуаціях. А ще краще, якщо дитина нещодавно чимось провинилася, то підібрати згідно цієї ситуації відповідну казку з висвітленням повчально-виховного моменту.

Консультація

«Казкотерапія або ж лікування казкою»

Казкотерапія як метод психотерапевтичного впливу на дитину і як спосіб передачі знань про життя відомий вже протягом багатьох століть. Сенса розповідати казки, сюжетна лінія, характери героїв і мораль казкової історії завжди несли в собі ціннісне моральне значення, що надає вплив на свідомість дітей. На Заході казкотерапія як

напрямо практичної психології зародилася на рубежі шістдесятих-сімдесятих років минулого століття. Засновником методу є *Мілтон Еріксон*. В якості самої сучасної течії до нас “лікування казкою” прийшло відносно недавно: в дев’яності роки двадцятого сторіччя.

Казкотерапія застосовується як до дорослих, так і до дітей. Але сама дітидошкільного віку, завдяки особливостям своєї емоційно-вольової сфери, є найбільш сприйнятливою категорією до жанру казки, і відповідно основним об’єктом казкотерапії.

В яких випадках доречно “лікування казкою”?

Воно необхідне, якщо у дитини спостерігаються **емоційно-особистісні та поведінкові проблеми**: агресивність, тривожність, страхи, примхливість, сором’язливість і невпевненість в собі.

Також казкотерапія застосовується в роботі з дітьми, що **мають порушення психофізіологічних функцій**: порушення зору, слуху, опорно-рухового апарату, а також для дітей з захворюваннями аутистичного спектру. Природно, працювати з цією категорією може і повинен тільки фахівець, який пройшов спеціальне навчання за курсом “казкотерапія”. Як правило, цими фахівцями є психологи і педагоги дошкільної освіти. Казкотерапія абсолютно вільно може застосовуватися і по відношенню до будь-якої дитини, яка нормально розвивається.

Консультація

«Страх казкових персонажів, чудовиськ, привидів»

Це один з найбільш поширених дитячих страхів, при чому останнім часом він зустрічається особливо часто і набуває особливо тяжкі форми. Нічого дивного тут немає: сучасне мистецтво для дітей не можна назвати делікатним. Ще не так давно С. Образцов, засновник відомого лялькового театру, з повною серйозністю не рекомендував батькам приводити п’ятирічних дітей на спектакль «Червона шапочка», вважаючи, що образ вовка може призвести на них занадто тяжке враження. А зараз п’ятирічні

діти часто дивляться не тільки мультфільми, в яких є монстри, роботи-вбивці, вампіри, зомбі та ін., але й бойовики, трилери, фільми жахів. Якщо додати до цього комп'ютерні ігри, герої яких теж мало чим схожі на добрих ведмедиків, замріяних віслюків і милих поросят, то можна лише вразитись, як при такому навантаженні на психіку ще не всі наші діти невротизовані.

Саме тому, навіть до такої звичайної розваги, як перегляд мультфільмів, зараз потрібно відноситись дуже обережно, і якщо дитина схильна до різного виду страхів, не варто дозволяти їй підживлювати свою фантазію образами монстрів.

У той же час не варто забувати і про те, що страх казкових персонажів і чудовиськ часто маскує страх занадто суворих, авторитарних чи грубих батьків. І в цьому випадку вам необхідно буде змінювати свою поведінку, в іншому випадку позитивних змін не буде, скільки б ви не витратили сил на корекційні ігри. Як визначити такий страх? Ну, по-перше, спробуйте подивитись на себе зі сторони. Наприклад, фіксуйте на протязі тижня, скільки разів в день ви робите дитині зауваження і скільки разів хвалите дитину. Чи поцікавтесь думкою оточуючих, тільки не ображайтесь, якщо вона виявиться для вас не зовсім приємною. А потім запросіть в компанію ще одну-дві людини (бажано таких, у яких з дитиною нейтральні відносини) і розіграйте ляльками декілька казок за участю негативних персонажів. Якщо при розподілу ролей дитина буде вперто призначати вас на роль Баби Яги, Вовка чи ін., то це можна розцінювати як привід для роздумів.

Консультація

«Що читати маленьким боягузликам?»

Мабуть не варто довго розповідати про той величезний вплив, який здійснює на людську душу художня література. І, як у будь-якого явища, у цього є дві сторони: твір може і окрилити людину, і ввести її у безодню жахів та безвиході. Тому, вибираючи дитячі книги, не полінуйтесь зайвий раз перегортати їхні сторінки, щоб пригадати зміст і спрогнозувати реакцію

вразливої, боязкої дитини. Їй не варто рано починати читати страшні казки, наприклад «Синя борода», «Карлик Ніс»; чи сумні, на кшталт «Русалоньки», «Стійкий олов'яний солдатик». Ще більш обережніше потрібно підходити до легенд та міфів. Їх краще залишити років до 9-11, а в дошкільному віці читати побільше веселих творів вітчизняної та зарубіжної класики дитячої літератури. Адже вони не тільки розважають, але і навчають. У тому числі і сміливості.

Діти дошкільного віку полюбляють розповіді про тварин, але дорослі не повинні забувати про те, що в природі існує природній відбір, і, враховуючи психологічні особливості дітей, потрібно чи упускати кроваві подробиці, чи на певний час утриматись від читання такої літератури. Дуже зважено необхідно підходити і до читання дитячих книг природничого чи історичного жанру.

Якщо ваша дитина від природи боязка, не намагайтесь зробити з неї супермена. Психологічні ігри, а головне, бережне, тактовне відношення дорослих допоможуть їй позбутися патологічних страхів, але навряд чи вона стане відчайдушною бешкетницею чи занадто хороброю. І, орієнтуючи таку дитину на подібні приклади, ви тільки зайвий раз понизите її самооцінку, а в кінці кінців сформуєте комплекс невдахи. Як же бути?

У кожної людини є своє коло можливостей. Воно не безкінечне, проте у рамках цього кола можна досягти дуже багато. Потрібно тільки правильно визначити, що людині органічно притаманне, а що – ні. Практично будь-який недолік людини можна підвищити до рівня достоїнства. Боягузом бути звичайно погано, але якщо подолати хворобливі страхи, дитина стане просто обережною та обачною, погано від цього нікому не буде, а буде лише користь. Тим більше, що від природи боязлива дитина здатна проявити чудеса мужності, але не на тому полі битви, на якому перемагають герої захоплюючих романів і бойовиків. Її сфера – інтелектуальна: наука, мистецтво, література. Тому читайте дитині більше книг про вчених,

письменників, художників (дивлячись на схильності та вподобання дитини). В них вона знайде зразок для наслідування, співзвучний з особливостями своєї натури.

Отже, не вимагайте від Зайчика-Боягузлика, щоб він став Вовком, але намагайтесь, щоб він поступово перетворився на здорового, впевненого у собі, гарного Зайця. І не панікував при думках про вовків.

Консультація

«Створюємо казку разом з дитиною»

Діти старшого дошкільного віку прагнуть самі придумувати оповідання чи казку. У них досить розвинена творча уява, є певний життєвий досвід і вміння зв'язно висловлювати свої думки. Самостійне придумування казок сприяє розвитку творчих здібностей дітей, що є одним з важливих завдань виховання підростаючого покоління. Підготовча робота до таких самостійних розповідей проводиться з чотирирічного віку. Дітей вчать описувати іграшку, картинку, переказувати відому казку, невеликі літературні твори, придумувати оповідання самостійно. Тема казки має бути близькою дітям, пов'язаною з їхніми інтересами, захоплювати їх. Лише при цій умові активно працює творча думка дітей, вони пригадують різні події і ситуації з власного досвіду, комбінують їх, створюють нові. В процесі цієї роботи розвивається мова, пам'ять, уява, фантазія дітей. Щоб дитині було легше складати казку, дорослому слід підказати різні варіанти розвитку подій в їх казках.

Дуже корисно проводити й таку роботу, коли дорослий розповідає початок казки, а дитина придумує закінчення до неї. Діти люблять придумувати інші закінчення відомих їм казок. Наприклад, коли Лисичка хотіла з'їсти Колобка, то поламала зуби, адже він котився по стежині на сонечку і потроху засихав та ін..

Отже, для створення казки потрібно не лише вміти визначати ті завдання, які постають перед персонажами у нових умовах, але й бачити

шляхи їх вирішення. Тож рівень знань дорослого щодо прийомів та методів творчої діяльності має бути досить високим.

Для того, щоб навчитися перетворювати казку, характер героїв, спосіб мислення, дії, зовнішність тощо, - слід навчитись робити сміливі припущення, абстрагуватись, фантазувати. Роботу з перетворення казки слід будувати за запропонованою схемою.

Перш за все – коротко відновити зміст казки, визначити основні риси характеру персонажів, особисті якості, суттєві дії в перебігові сюжету, спосіб дій. Потім, прийнявши один із запропонованих варіантів оновлення характеристик персонажів зробити припущення: до яких вчинків героїв це може призвести, які події можуть відбутись внаслідок тих чи інших змін, як може змінитись сюжет казки, які нові проблеми постануть перед персонажами та які нові можливості з'являться в них через зміну їх особистісних якостей (розумових, духовних, фізичних) аби змінити ситуацію на краще, знайти вихід зі скрутного становища. Так от, готуючись до «перетворення» казки (тобто створення нової), виконайте такі завдання: візьміть будь-яку казку і пригадайте: які риси героїв вам подобаються, а які ні, і чому. Визначте які вчинки героїв ви вважаєте гідними наслідування, а які – ні. А тепер спробуйте поміняти місцями добрих і недобрих персонажів або уявити якісь зовсім незвичайні ситуації для сюжету тієї казки, яку ви нині створюєте. До цієї серйозної роботи можна залучати друзів, сестру чи братика. Створювати казку – то цікава справа для всіх!

Казкова допомога педагогам та батькам

Багато чого можна помітити, поспостерігавши за дитиною, як вона реагує на розповідь: чи звикла вона слухати, чи уважна до деталей, чи уміє співпереживати за долю казкових героїв. Так можна дізнатися, чого вона боїться, що її хвилює, чого їй не вистачає, про що вона мріє. Важливо пам'ятати, що **казкотерапія впливає на формування духовних цінностей**. Наприклад, розповівши дівчинці казку про пташку-мату, котра

втішаючи синочка погладила його крильцем, обережно торкніться і до неї також. Дівчинці буде дуже приємно-вона навіть може проговорити: «Мама-пташечка погладила мене по голівці!» Лагідні, ніжні дотики дуже багато важать для дитини, і цій дівчинці їх не вистачає. Інший приклад: хлопчик хоче бути «мужнім солдатом», котрий, в його уяві, повинен добре битися. І оточуючим доводиться не солодко, і хлопчику часто дістається від старших. Такому хлопчику варто розповісти казку про солдата. Народна казка «Про розумного солдата та нерозумного змія» допомогла б йому зрозуміти, що перемогти можна не лише за допомогою сили, а й за допомогою розуму.

Існує точка зору, що до 12 років у дітей своїх проблем немає, є лише відображення батьківських. У агресії теж може бути різна природа. Тут на допомозі стають **психокорекційні казки**, які підбираються чи складаються для м'якого впливу на поведінку дитини. Проходить «заміна» неефективного стилю поведінки на більш продуктивний, а також пояснення дитині мети того, що відбувається. Перш ніж знайомити дітей зі світом казки, варто спочатку їм їх розповідати, особливо - це стосується дітей раннього та молодшого дошкільного віку. В даному викладенні дуже чітко виявляються емоції дитини та їх реакція. Діти до п'яти років ідентифікують себе з тваринами, намагаються бути схожими на них. **Тому на малюків кращевпливають історії про звірят.** Казка «Троє поросят» допоможе дітям зрозуміти, що ми сильні, коли тримаємось разом. Про цінності та неповторності кожної особистості розповість дітям і дорослим історія ТувеЯнссон «Дитя-неведимка».

В казкотерапії є ще важливим не тільки використання відомих творів, але і надання можливості дітям самотійно придумувати казки. Потрібно потренуватися у вигадуванні казок, а для цього варто внести у вже відомий твір зміни, або ускладнити його так, щоб дитина допомагала дорослому продовжити розповідь. Можна скористатися задалегідь підібраним питанням, чи допущенням помилки. Наприклад, в казці «Ріпка»

запитайте: «Кого ж позвав дід після внучки?», або «Дід гукнув на допомогу відважного багатиря». Можна запропонувати дитині розказати історію виривання плода із землі від лиця кожного героя казки: діда, баби, ріпки, тину у городі, що бачив ці події. Навіть для дорослих цей метод є корисним. *Дорослі інтуїтивно звертаються до казкотерапії*- дивляться фільми, читають романи, а що це, як не сучасні казки? В основі сюжету завжди лежить фабула, вже ранній опис в якій-небудь дитячої історії.

Пам'ятайте, дитина поводить себе «погано», якщо:

Вона намагається повернути до себе увагу.

В даному випадку, в казці, яку їй запропонують, будуть використовуватися приклади позитивних способів повертання уваги.

Вона бажає володіти ситуацією, дорослими, дітьми.

Підійде історія з позитивною моделлю прояву лідерських якостей («Золотий ключик або пригоди Буратіно»).

Вона бажає за щось поквитатися з дорослим.

Варто обговорити з дитиною казку, де вказується на негарну, негативну поведінку героя.

Їй страшно, тривожно, вона бажає уникнути невдач.

В даному випадку герої казки співпереживають головному герою, пропонують підтримку та шляхи подолання страху. Наприклад: казка Е. Клюєва «Страшний сон».

У неї не сформоване відчуття міри.

В такому випадку допоможе психокорекційна розповідь, де герой своїми вчинками доводить ситуацію до абсурду. В. Катаєв виразив це в казці «Квітка-семицвітка».